

Adalya Dergisi'nin bibliyometrik özellikleri

Hamid DERVİŞ

Doç. Dr.; Kastamonu Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

E-mail: hssdarvish@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9069-571X

Makale Türü / Article Type:	Araştırma Makalesi / Research Article
Gönderilme Tarihi / Submission Date:	06/06/2023
Revizyon Tarihleri / Revision Dates:	23/06/2023
Kabul Tarihi / Accepted Date:	28/06/2023

Etik Beyan

Makale için etik onay alınmamıştır. Yazar, çalışmasının etik kurul onayına tabi olmadığını beyan eder.

Makale için Üniversitesinin tarih ve sayılı Etik Kurul Onay Belgesi bulunmaktadır.

Araştırmacıların çalışmaya katkısı:

1. Yazarın katkısı: Makaleyi yazdı, verileri topladı ve sonuçları analiz etti/raporladı.

Çıkar çatışması

Yazar bu çalışmada olası bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Adalya Dergisi'nin bibliyometrik özellikleri

Öz

Adalya, Koç Üniversitesi Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi'nin (AKMED) uluslararası hakemli dergisidir. 2005 yılından bu yana Web of Science (WoS) bünyesinde yer alan Beşeri Bilimler Atıf Dizini (Art & Humanities Citation Index, A&HCI) dizinlenmekte ve ULAKBİM'de (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) Türkçe adresli bilimsel dergilerde de listelenmektedir. Adalya dergisi, 27 Ekim 1996 tarihinde Suna Kırac, İnan Kırac ve İpek Kırac tarafından kurulan Vakfı'nın yayınıdır. Çalışmamızda dergideki 297 kaydın bibliyometrik özellikleri incelenmiştir. Ayrıca, sosyal ağ analizi tekniğinin uygulanması neticesinde, ağ yapısının ölçümde yoğun olmadığı ortaya konulmuştur. Adalya dergisinde bilimsel üretimin yıllık büyümesi % 0,34'tür. Dergide yer alan yazarların çoğunluğu Almanya, Avusturya, İtalya gibi batı Avrupa ülkelerindedir. Ayrıca Güney Afrika ile işbirliği yapılmıştır. Derginin etki faktörü 1.53'tür. Ortalama belge yaşı ise 8'dir. En çok atıf yapılan dergi OLBA (Research Center of Cilician Archeology' of the Mersin University), ANATOLIAN STUDIES (British Institute at Ankara (BIAA) ve BELLETEN (Türk Tarih Kurumu) olup tamamı WoS tarafından indekslenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adalya, Atıf analizi, Sosyal ağ analizi

Bibliometric features of the Journal of Adalya

Abstract

Adalya is the international peer-reviewed periodical of Koç University Suna & İnan Kırac Research Center for Mediterranean Civilizations (AKMED). It has been defined in Humanities Citation Index (A&HCI) within the Web of Science (WoS) since 2005 and is listed in ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) scientific journals addressing Turkish. Adalya journal is part of The Suna, and İnan Kırac Foundation, which was established by Suna Kırac, İnan Kırac, and İpek Kırac on 27 October 1996. The bibliometric characteristics of 297 records in this journal between 2005 and 2022 from the Web of Science (WoS) are studied. The bibliometric characteristics of 297 records are being studied in this journal. Applying the social network analysis technique revealed that the network structure is not dense in the measure. The annual growth of scientific production is 0.34 percent in the Adalya journal. Authors mostly collaborated with Western European countries: Germany, Austria, Italy, and South Africa. The journal's impact factor is 1.53, and the average age document is 8. The most cited journal is OLBA (Research Center of Cilician Archeology' of Mersin University), ANATOLIAN STUDIES journal, which covers Türkiye and the Black Sea region BELLETEN (Turkish Historical Society), all indexed in the WoS.

Keywords: Adalya, Citation analysis, Social network analysis

GİRİŞ

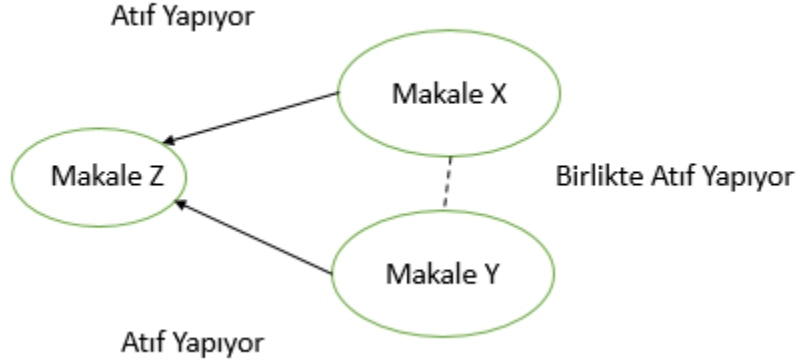
Vehbi Koç Vakfı, Koç Üniversitesi Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezini (AKMED) 18 Mayıs 1996 tarihinde Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED) adıyla kurmuştur. Adalya dergisi AKMED bünyesinde 1996

yılından itibaren aktif olarak yılda bir kez yayınlamaktadır. Makalelerin kabul tarihi 1 Eylül-30 Kasım arasındadır. Adalya dergisi, Akdeniz dünyası kültürlerinin araştırılması, incelenmesi, belgelenmesi ve korunmasına yönelik makaleler ve kitap incelemeleri yayınlamaya arkeoloji, tarih ve sanat tarihi alanlarına ve ilgili diğer disiplinlere katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Adalya sadece Web of Science (WoS) dizininde değil, aynı zamanda CC / A&H (Current Contents / Arts & Humanities), Scopus, SOBIAD ve Index Copernicus, TÜBİTAK Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler Veri tabanı / ULAKBİM Tr dizin, ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences) dizinlerinde de yer almaktadır.

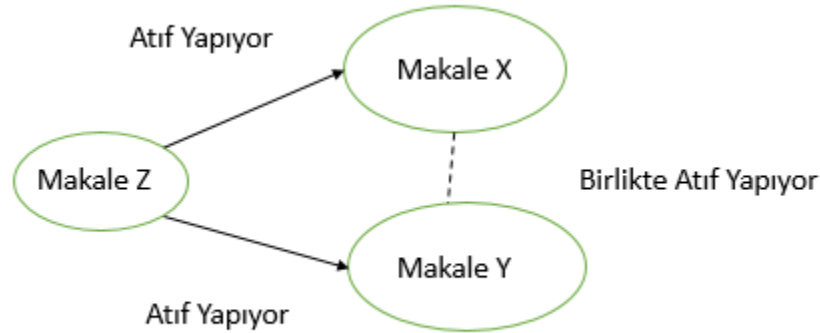
İlk atıf sistemi¹, Chicago hukuk yayıncısının satıcısı olan ve Shepard'ın alıntı sistemini icat eden Frank Shepard'dı (1848–1902). Pritchard (1969) ufuk açıcı makalesinde bibliyometrik analizi istatistiksel ve matematiksel yöntemleri herhangi bir belgeye uygulamak olarak tanımlamaktadır. Belgeler, örneğin makaleler, dergiler, kitaplar veya web siteleri gibi herhangi bir biçimde olabilmektedir. Bibliyometrik çalışmalar, politika yapıcıların yerel veya küresel olarak rasyonel kararlar almak için kullandıkları bilimsel gelişmeyi ölçen çeşitli göstergeler ortaya koymaktadır.

Bilim adamları, bir derginin etki faktörü veya bir makalenin ortalama ömrünü ölçmek ve önemini ortaya koymak için bibliyometrik yöntemleri kullanır. WoS, Eugene Garfield tarafından 1955 yılında kurulan bir bibliyografik veri tabanıdır (Scientometrics Pioneer Eugene Garfield Dies, 2017). Şu anda Clarivate şirketi WoS'un sahibidir. Bibliyografik eşleştirme (bibliyografic coupling) ve ortak atıf (co-citation) genellikle atıf analizinde kullanılan standart yöntemlerdir. Aynı yayından veya iki farklı yayından alıntı yapılması bibliyografik eşleştirme (bkz. Şekil 1), iki yayından alınarak bir belgede alıntı yapılması ise ortak atıftır (Bkz. Şekil 2).

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Shepard

Şekil 1. Bibliyografik eşleştirme (Kaynak: Osareh, 1996)

Şekil 2. Ortak atıf (Kaynak: Osareh, 1996)

Her dergi için etki faktörleri, atıf sayısının iki yıl içindeki yayın sayısına bölünmesiyle hesaplanır. Bir belgenin ortalama yaşı yıl olarak verilir. Tonta ve İlhan (1997), atıf dizinlerinde yayınlanan makalelerin bibliyometrik özelliklerini inceleyerek Türk bilim insanlarının sosyal bilimler alanına katkılarını araştırmışlardır. Darvish ve Tonta (2016) bibliyometrik ve sosyal ağ analizi yöntemlerini birlikte kullanarak Türk bilim insanlarının nanoteknoloji alana katkılarını incelemişlerdir. Bilim insanları arasındaki ortak yazarlıktan oluşan ağ, araştırma faaliyetindeki işbirliğini doğru bir şekilde gösterir. Bilim insanları

arasındaki ilişkilerin ağ yapılarındaki derece merkeziliği açısından haritasını çıkarmak için sosyal ağ analizi yöntemleri uygulanmıştır (Newman, 2000; Darvish, 2014). Sosyal ağ analizi, bilimsel bir yöntem olarak birçok alanda kullanılmaktadır (Scott, 2001; Freeman, 2004). Düğümler sosyal ağın temel birimleridir ve genellikle bireyleri, grupları, organizasyonları veya diğer sosyal birimleri temsil eder. Bir ağın iki önemli bileşeni, düğümler ve kenarlardır. Düğümler, ağ içindeki aktörleri gösterir. Kenarlar düğümler arasındaki ilişkileri temsil eder. Kenarlar, bağlantıları veya etkileşimleri ifade eder ve bir düğümün diğer bir düğümle bağlantısını gösterir. Örneğin, arkadaşlık ilişkileri veya takip etme ilişkileri kenarlar aracılığıyla temsil edilebilir (Tonta ve Darvish, 2010).

Bibliyometrik analizde kullanılan yazılımlar

Bibliyometri alanında çalışan bilim insanlarının bibliyometrik verileri analiz etmek veya görselleştirmek için kullanabileceği birkaç yazılım aracı olmasına rağmen, araştırmacının hangi bibliyometrik aracı seçeceği analizin türüne bağlıdır. Bibliyografik verileri eş zamanlı olarak analiz etmek ve haritalamak için Bibliometrix kullanılabilir (Aria ve Cuccurullo, 2017, 959-975). Bibliometrix, R paketlerinde yazılmış açık kaynaklı bir yazılım olduğundan, bilgi çalışanları tarafından incelenebilir, değiştirilebilir ve geliştirilebilir. Bibliometrix, büyük bir geliştiriciler ve kullanıcılar topluluğu olan ve bugüne kadar birçok yazılım paketinden oluşan açık kaynaklı bir dil olan R ile yazılmıştır. R, tüm işlevlerin açık kaynaklı bir ortamda kullanıcılarla paylaşıldığı bir ekosistem yazılımıdır. Açık kaynak araçlarının avantajlarından biri, kodlarının bibliyometri analizi gibi sürekli değişen bir bilimsel alanda çalışılabilmesi ve değiştirilebilmesidir. Diğer bir ifade ile R, açık kütüphaneler, açık algoritma ve açık grafik yazılımlardan oluşan bütünleşmiş bir ortamda çalıştığı anlamına gelen bir ekosistem yazılımıdır (Derviş, 2019). Diğer bir görselleştirme aracı olarak Gephi, çift lisans CDDL 1.0 ve GNU Genel Kamu Lisansı v3 altında dağıtılan açık kaynaklı ve çok platformlu bir yazılımdır (Bastian, Heymann ve Jacomy, 2009). Gephi, Java programlama dilinde yazılmıştır. Bibexcel, veritabanlarından metin verilerini bibliyometrik analiz için dönüştüren bir veri işleme ve düzenleme aracıdır (Persson, Danell ve Wiborg Schneider, 2009).

Yöntem ve Veriler

2005-2021'de "Adalya" metinsel terimini kullanarak güncel bir sorgu yürüttük ve çevrimiçi WoS veri tabanından 297 bibliyografik literatür indirdik. "Adalya" kelimesi yayın başlıkları alanı kullanılarak özel olarak aranmıştır. Windows 10'da R sürümü 4.2.2'yi kurduk; daha sonra bibliyografik verileri analiz etmek için Bibliometrix paketini kullandık. Tüm belge türleri: 294 makale, bir kitap incelemesi ve iki çalışma olmak üzere toplam 297 kayıt seçildi. Atıf dizini olarak Beşeri Bilimler Atıf Dizinini (A&HCI) seçtik. Bibliyometrik ve sosyal ağ analizi yöntemlerini kullanarak aşağıdaki araştırma sorularını yanıtlamayı amaçladık:

- En üretken yazarlar kimlerdir?
- Yıllık bilimsel büyüme nedir?
- Hangi ülkelerle uluslararası iş birliği yapıyor?
- Makaleler öncelikli olarak çok yazarlı mı yoksa tek yazarlı mı?
- En çok atıf yapılan dergiler hangileridir?

Bulgular ve Tartışma

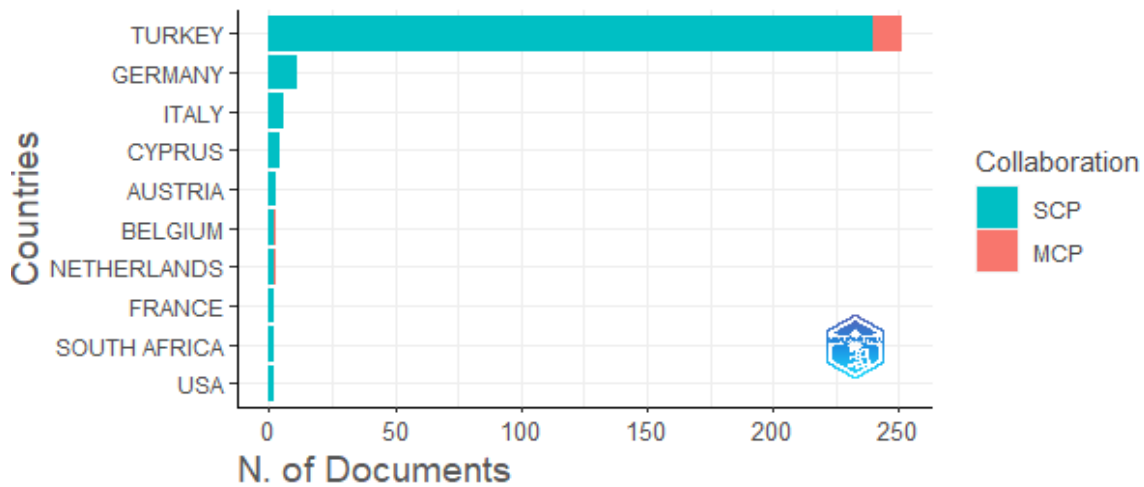
Bilim adamları arasında iş birliği eğilimi olmasına rağmen, Adalya dergisindeki tek yazarlı makale sayısı 208'dir. Sosyal bilimlerdeki yazarlar tek başına çalışma eğilimindedir. Dergi yıllık yayınlanmasına rağmen dergide yer alan makale sayılarında yıllar itibarıyla istikrarlı bir artış olduğu gözlenmiş olup ortalama büyüme yıllık yüzde 0,34'tür. Derginin dikkat çeken diğer özelliği ise atıf sayısının çok yüksek olmasıdır. Derginin atıf sayısı 12751'dir. Buna karşın doküman başına ortak yazarlık ve uluslararası ortak yazarlık düşüktür.

Tablo 1.

Genel Bibliyometrik Göstergeler

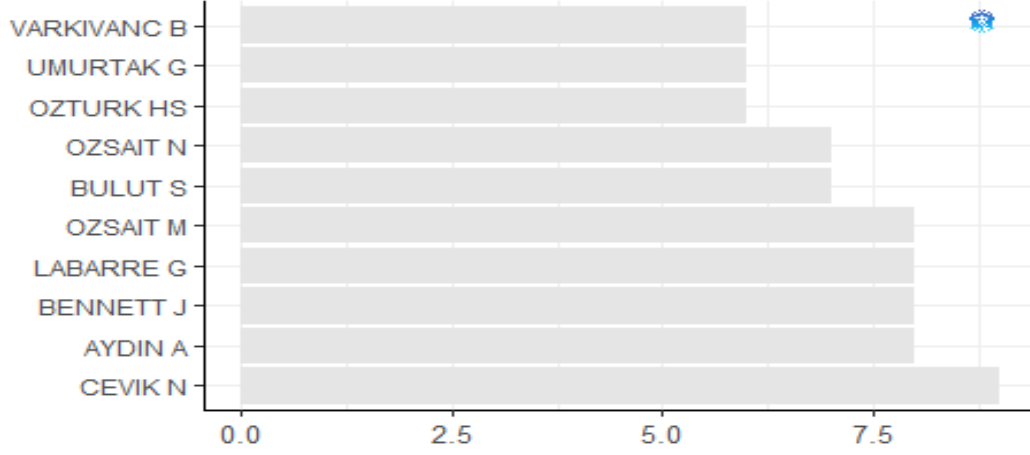
Belgeler	297
Yıllık büyüme oranı	% 0.34
Belge Ortalama Yaşı	8.67
Doküman başına ortalama alıntı sayısı	1.45
Doküman başına yıllık ortalama alıntı sayısı	0.13
# Referanslar	12751
Yazarlar	418
Tek yazarlı dokümanlar	208
Doküman Başına Ortak Yazarlar	1.41
Uluslararası ortak yazarlıklar	% 5.051

Şekil 1'de yeşil renk ile gösterilen çubuklar makalelerin hangi ülke yazarları tarafından yazıldığı, kırmızı çubuklar ise yurt içi ve yurt dışındaki ortak yazarlı makaleleri göstermektedir. Makalelerin çoğu Türkiye'de yayınlanmakta, bunu yayınlanma sayısına göre Almanya, İtalya Kıbrıs, Avusturya, Belçika, Hollanda, Fransa, Güney Afrika ve Amerika Birleşik Devletleri izlemektedir. Türk yazarlar ağırlıklı olarak Belçika ve Hollanda'dan yazarlarla iş birliği yapmaktadır (Bkz. Şekil 3).

Şekil 3. En Çok Yayın Yapan ve Ortak Yayın Yapan Ülkeler

En üretken yazar Çevik'tir. Aydın ve Bennett, Labarge ve Özsait ise ikinci en üretken yazarlardır. Bu yazarlar makalelerinde ağırlıklı olarak Akdeniz bölgesinin antropolojik yönünü araştırmışlardır. (Bkz. Şekil 4)

Şekil 4. En Üretken Yazarlar

Dergide en çok atıf yapan yazarlar, listede yer almayan ve 13 atıf alan Efstratiou N hariç, en üretken yazarlar tarafından yazılan makalelerdir (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2.

En Çok Atıf Yapan Yazarlar

Yazarlar	Alıntı Sayısı
Cevik N, 2010, Adalya-a	21
Efstratiou N, 2014, Adalya	13
Durukan M, 2009, Adalya	11
Bennet J, 2007, Adalya	10
Aydinoglu U, 2010, Adalya	10

Ağ yapısı

Ortak yazarlı ağ yapısının yoğunluğu önemli ölçüde küçüktür. Başka bir deyişle, ağ kümelerinin sadece bazılarının birbirleriyle merkezlik derecelerini artıracak bir ilişkiye sahip olduğu genellikle gevşek kümelerden oluştuğu görülmektedir. Ağ yazarlarının genel istatistik öz nitelikleri anlamlı bir büyüklüğe ulaşmamaktadır. Buna mukabil, genel olarak ağ üniversitelerinin istatistik öz nitelikleri ağ yazarlarına göre daha yüksektir. Örneğin ağ üniversiteleri arası yoğunluk, aradalık ilişkisi ve çap ağ yazarlarına göre ağ üniversitelerinde nispeten daha yüksektir.

Tablo 3.

Yazar ve Üniversite Birlikte Oluşum Ağ Analizi

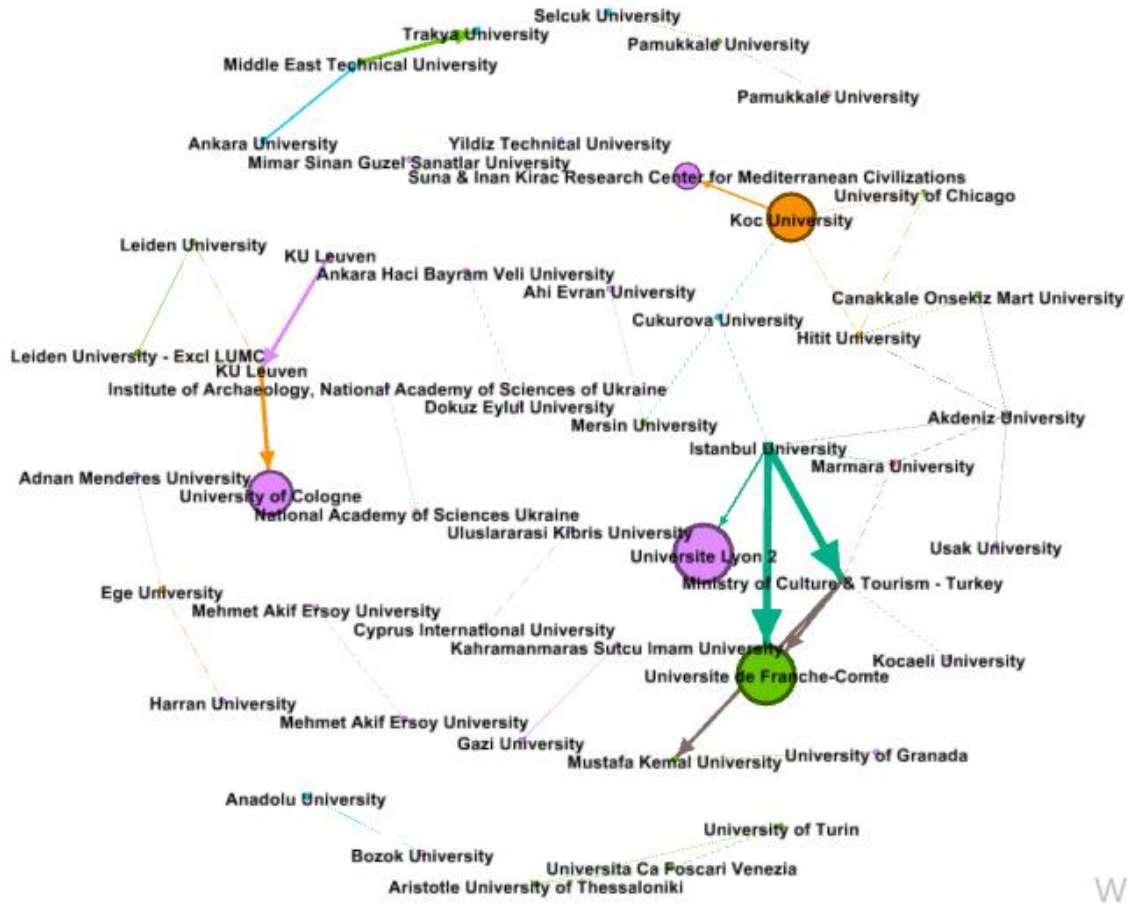
Büyüklik	Ağ Yazarları	Ağ Üniversiteleri
Yoğunluk	0.003	0.045
Aradalılık	0.00055	0.056
Derece Merkezileştirme	2.70	2.19
Ortalama patika uzunluğu	1.28	1.11
Çap	3	6
Geçişlilik	0.33	0.23

İstatistiksel sonuçlara göre; düşük yoğun bir grafik oluşturan yaklaşık 22 ayrı küme bulunmakta ve bu kümeler arasında dikkate değer bir bağlantı bulunmamaktadır. Her bir ağın hiç yoğun olmadığı, ağın tamamındaki her bir düğümü birbirine bağlayan kenar sayısının düşük olduğu görülmektedir. Yalnızca biri grafiğin üstünde, diğeri altında olmak üzere daha fazla bağlantı kenarına sahip iki küme bulunmaktadır. Tüm ağ yapısı içinde merkezlik derecesinin düşük olduğu ve hepsinin çeperde yer aldığı ve yıldız bir yapısının olmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle, yazarların ve üniversitelerin ağ yapısı, dahili olarak birbirine bağlı topluluklardan oluşur; ancak, kümeler arasındaki genel bağlantı düşüktür. Sonuç olarak bu çalışmadaki modelin küçük dünya modeli olduğu görülmektedir. (Bkz. Şekil 5)

Şekil 5. Ağ Yazarları Yapısı

İstatistiksel sonuçlara göre; düşük yoğun bir grafik oluşturan yaklaşık 22 ayrı küme bulunmakta ve bu kümeler arasında dikkate değer bir bağlantı bulunmamaktadır. Her bir ağın hiç yoğun olmadığı, ağın tamamındaki her bir düğümü birbirine bağlayan kenar sayısının düşük olduğu görülmektedir. Üniversitelerarası ağ ilişkilerine baktığımızda ağ yazarlarına göre ağ üniversitelerinde merkezîlik ve bağlılık daha yüksektir. 3 küme bağlantısı belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Örneğin İstanbul Üniversitesinin Kültür Bakanlığı, University Lion 2 ve Universite de Franche Comte ile bağ yapısının güçlü olduğu görülmektedir. Bu ağ yapısından çıkarılabilecek diğer bir sonuç ise Türkiye'deki hemen hemen bütün üniversitelerin bu dergideki makalelerde yer aldığı gözlenmektedir (Bkz. Şekil 6).

Şekil 6. Ağ Üniversiteleri Yapısı

Ağda da görüldüğü üzere Adalya dergisinde en çok Akdeniz Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi, Mersin Üniversitesi yayıncıdır (Bkz. Şekil 6).

Tablo 4.*Üniversite Başına Yayın Sayısı*

Yayın Sayısı	Üniversitler
58	Akdeniz Üniversitesi
43	İstanbul Üniversitesi
20	Mersin Üniversitesi
11	Kültür ve Turizm Bakanlığı
10	Ege Üniversitesi
9	Pamukkale Üniversitesi
8	Koç Üniversitesi
8	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
8	Marmara Üniversitesi
8	Ankara Üniversitesi

Sonuç ve Öneriler

Adalya dergisi 2005 yılından beri WoS indeksinde yer almaktadır. Ancak 1996 yılından itibaren Koç Üniversitesi AKMED merkezi (Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi) desteği ile faaliyet göstermektedir. Bibliyometrik özellikler genellikle güncel dergi eğilimlerini ve farklı dergilerdeki atıf yapılan makaleler arasındaki ilişkileri gösterir. Başka bir deyişle, bilimsel araştırmaların gelişimini değerlendirmek için bibliyometrik göstergeler kullanılabilir. Başka bir deyişle, bilimsel araştırmaların gelişimini değerlendirmek için bibliyometrik göstergeler kullanılabilir. Sosyal ağ analizi, istatistiksel sonuçlar açısından yazarlar, ülkeler, üniversiteler ve hatta dergiler gibi düğümler arasındaki iş birliğine ışık tutar.

Bu çalışmada çevrimiçi bir veri tabanından 297 bibliyografik veri üzerinde bibliyometrik ve sosyal ağ analiz yöntemleri kullanılarak bir analiz gerçekleştirilmiştir. Dergide bugüne kadar yayınlanan makalelerin % 57'si İngilizce, %30'u Türkçe, %8'i Almanca ve %3'ü Fransızcadır. Dergideki makale sayılarının az olmasının nedenlerinden biri de derginin yılda bir kez yayınlanmasıdır. Adalya dergisinde en çok Akdeniz, İstanbul ve Mersin Üniversitesi yayın yapmıştır.

Bu sonuçların dergi yayın kurulları tarafından kendi dergilerinin performansını ölçmek, dergilerinin başka hangi bilimsel alanları kapsayacağı, hangi iş birliklerin geliştirileceği konusunda bir referans çalışması olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *J of Informetr*, 11 (4), 959-75.

Bastian, M., Heymann, S., & Jacomy, M. (2009). Gephi: an open-source software for exploring and manipulating networks. *International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*.

Darvish, H. (2014). Assessing the diffusion of nanotechnology in Turkey: A social network analysis approach, [Unpublished Doctoral Dissertation]. Hacettepe Üniversitesi.

Darvish, H. & Tonta, Y. (2016) Diffusion of nanotechnology knowledge in Turkey and its network structure. *Scientometrics 107*, 569–592. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1854-0>

Derviş, H. (2019). Bibliometric analysis using Bibliometrix an R package. *Journal of Scientometric Research*, 8 (3), 156-160.

Freeman, L. C. (2004). *The development of social network analysis: A study in the sociology of science*. Empirical Press.

Newman, M. E. J. (2000). The structure of scientific collaboration networks. *PNAS*, 98 (2), 404–409.

Osareh, F. (1996). Bibliometrics, citation analysis, and co-citation analysis: A review of literature. *Libri 46* (3), 149-158, DOI: 10.1515/libr.1996.46.3.149

Persson, O., Danell, R. & Wiborg Schneider, J. (2009). How to use Bibexcel for various types of bibliometric analysis. In *Celebrating scholarly communication studies: A Festschrift*

for Olle Persson at his 60th Birthday, ed. F. Åström, R. Danell, B. Larsen, J. Schneider, 9–24. *International Society for Scientometrics and Informetrics*.

Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation* 25, 348-349.

Scientometrics Pioneer Eugene Garfield Dies (2017, February 27). *The-scientist*. <https://www.the-scientist.com/daily-news/scientometrics-pioneer-eugene-garfield-dies-31963>.

Scott, J. (2000). *Social network analysis: A handbook* (2nd ed.). Sage.

Tonta, Y. & Darvish, H. R. (2010). Diffusion of latent semantic analysis as a research tool: A social network analysis approach. *Journal of Informetrics*, 4 (2), 166-174. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2009.11.003>

Tonta, Y. & İlhan, M. (1997). Sosyal bilimlerde Türkiye'nin dünyadaki yeri. *Türk Psikoloji Dergisi* 12, 67-75. Empirical Press.